

Eiropas vide

Ceturtais novērtējums
Kopsavilkums

Eiropas reģioni – valstu grupējumi šajā ziņojumā

Rietumeiropa un Centrāleiropa (WCE)

- Eiropas Savienība – 25 Dalībvalstis (ES-25)
- Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija (EBTA)
- Andora, Monako, Sanmarīno

Dienvidaustrumeiropa (SEE)

- Rietumbalkāni
- Bulgārija un Rumānija
- Turcija

Austrumeiropa, Kaukāzs un Centrālāzija (EECCA)

- Austrumeiropa
- Centrālāzija
- Kaukāzs

- Ziņojumā neietvertā informācija

Eiropas vide

Ceturtais novērtējums

Kopsavilkums

No Kijevas līdz Belgradai

Process „Vide Eiropai” tagad apvieno 56 valstis trijos kontinentos, lai kopīgi risinātu ar vidi saistītas problēmas. Atbalstot šo procesu, Eiropas Vides aģentūra ir sagatavojusi vairākus vides novērtējumus Eiropas reģionam, lai nodrošinātu politiski svarīgu, aktuālu un uzticamu informāciju par vides un sabiedrības mijiedarbību.

Pirmais visaptverošais Eiropas vides novērtējums tika publiskots 1995. gadā Sofijā. Atjaunināti novērtējumi — Ministru konferencēs 1998. gadā Orhūsā un 2003. gadā Kijevā.

Šis ir ceturtais šāds ziņojums. Kur tas ir iespējams, ziņojumā tiek vērtēti sasniegumi pirmām kārtām attiecībā pret Eiropas Kopienas Sestās vides rīcības programmas un Austrumeiropas, Kaukāza un Centrālāzijas Vides stratēģijas mērķiem.

Ziņojums sagatavots, cieši sadarbojoties ar vairākām starptautiskajām organizācijām, valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām visā reģionā.

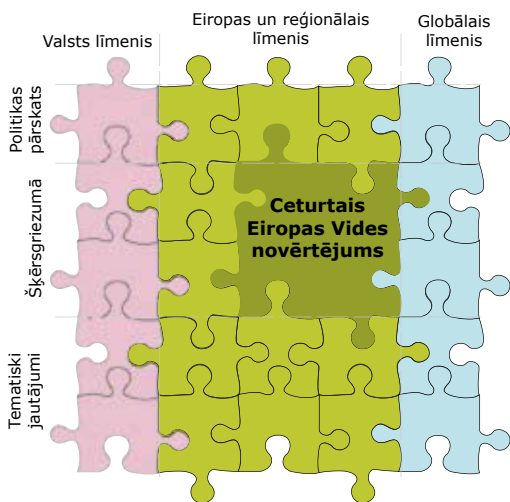
Neskatoties uz vērā ņemamajiem panākumiem, sekmējot vides politiku un ilgtspējīgu attīstību Eiropas reģionā, vēl joprojām pastāv „īstenošanas plaša” integrētas politikas pieeju izmantošanā.

Veiksmīga integrētas politikas īstenošana ir atkarīga no skaidru un reālu mērķu noteikšanas, vienlaikus piemērojot mehānismus progresa uzraudzībai.

Ceturtais novērtējuma konteksts

Avots: pamatojoties uz Ceturtais novērtējuma attēlu 1.5.

Vides informācija reģionā vēl joprojām ievērojami atšķiras datu kvalitātes, pieejamības un uzticamības ziņā. Pastāv ievērojama telpa turpmākiem uzlabojumiem, lai padarītu tik ļoti vajadzīgos datus un informāciju ne tikai pieejamus, bet arī salīdzināmākus un uzticamākus.

Sociāli ekonomiskās situācijas attīstība

Eiropas reģionam ir raksturīga bagāta kultūru un vides daudzveidība. Vairāk nekā 870 miljoni cilvēku dzīvo šajā reģionā; vairāk nekā puse no viņiem dzīvo Rietumeiropā un Centrāleiropā, padarot Eiropas Savienību par vienu no visapdzīvotākajām teritorijām pasaulē ar vairāk nekā 100 cilvēkiem uz kvadrātkilometru. Situācija krasi atšķiras samērā mazapdzīvotajos Austrumeiropas un Centrālāzijas reģionos, kur apdzīvotība vidēji ir krietni mazāka par 20 cilvēkiem uz kvadrātkilometru.

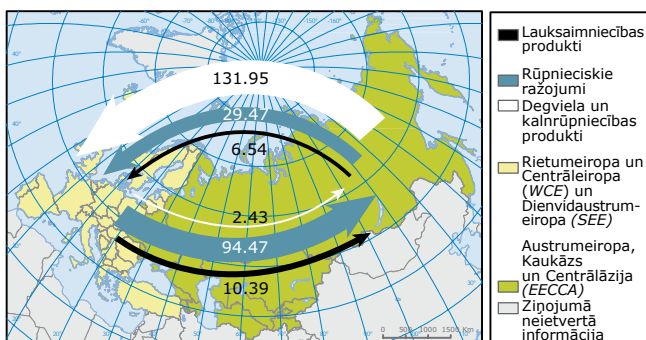
Ekonomikas atveseļošanās pēdējos gados ir izraisījusi nosacītu valsts ienākumu pieaugumu visās Eiropas reģiona valstīs. Ekonomiskās izaugsmes koeficients ir bijis īpaši augsts Dienvidaustrumeiropā un *EECCA* valstīs.

Eiropas reģions un tā apakšreģioni – galvenie sociāli ekonomiskie rādītāji 2005. gadā

	Zeme (1000 km ²)	Iedzīvotāji (miljoni)	Ienākumi (IKP uz vienu iedzīvotāju, USD)
Rietumeiropa un Centrāleiropa (WCE)			
ES-15	3 243	385	22 337
ES-10	729	74	5 594
EBTA un citas WCE valstis	468	12	36 550
Austrumeiropa, Kaukāzs un Centrālāzija (EECCA)			
Austrumeiropa	17 943	204	2 034
Kaukāzs	186	16	1 112
Centrālāzija	4 003	58	955
Dienvidaustrumeiropa (SEE)			
Rietumbalkāni	264	22	2 236
Citas SEE	1 132	102	3 052

Avots: Pamatojoties uz Ceturtā novērtējuma tabulu 1.2.

Tirdzniecības plūsmas starp WCE/SEE un EECCA 2005. gadā (miljardi USD)

Avots: Ceturtā novērtējuma karte 6.1.

Aizvien vairāk *EECCA* valstu tautsaimniecības paliek mazākā mērā atkarīgas no lauksaimniecības produkcijas, pievēršoties pakalpojumu nozarei. Tomēr *EECCA* reģions vēl joprojām nosacīti ir atkarīgs no minerālu ieguves un lauksaimniecības, kas bieži izraisa milzīgu spiedienu uz vidi un lielu atkritumu apjomu.

Neatkarīgo valstu skaits reģionā ir pieaudzis no 33 1990. gadā līdz 53 2007. gadā; šajā periodā ES paplašinājās no 15 līdz 27 dalībvalstīm.

Vide un veselība: gaisa kvalitāte

Gaisa piesārņojums, galvenokārt no sīkām daļiņām un piezemes ozona, turpina ievērojami apdraudēt veselību — tas samazina vidējo paredzamo dzīves ilgumu *WCE* valstīs gandrīz par vienu gadu un ietekmē bērnu veselīgu attīstību.

Atveseļojoties *EECCA* valstu ekonomikai un pieaugot transporta apjomiem, kā arī efektivitātes trūkuma dēļ gaisa piesārņojuma novēršanas politikā, daudzu gaisa piesārņotāju apjomi šajās valstīs ir palielinājušies par vairāk nekā 10 %.

EECCA valstīs zemā datu kvalitāte kavē izsmeļoša gaisa kvalitātes un tās seku novērtējuma veikšanu. Tomēr pieejamie ierobežotie dati norāda, ka galvenais drauds veselībai *EECCA* un *SEE* tāpat kā *WCE* ir mazās daļiņas un to toksiskās sastāvdaļas.

Procentuālās izmaiņas emisijas apjomā (2000.–2004. gads)

Piesārņotājs	<i>WCE</i>	<i>SEE</i>	<i>EECCA</i>
Slāpekļa oksīds (NO _x)	- 8.7 %	+ 5.7 %	+ 13.1 %
Sēra dioksīds (SO ₂)	- 19.6 %	+ 1.5 %	- 10.3 %
Gaistoši organiskie savienojumi (VOC)	- 13.6 %	- 12.3 %	+ 11.2 %
Amonjaks (NH ₃)	- 2.6 %	- 5.7 %	- 14.4 %
Ozona prekursors	- 11.3 %	- 2.1 %	+ 11.5 %
Cietvielu vai šķidrums daļiņas atmosfērā (PM ₁₀)	- 9.7 %	+ 2.2 %	+ 12.6 %

Avots: Ceturtnā novērtējuma tabula 2.2.1.

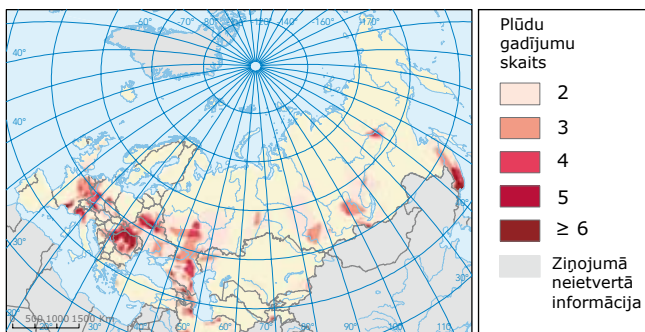

Vide un veselība: iekšzemes ūdeņi

Vairāk nekā 100 miljoniem cilvēku Eiropas reģionā vēl joprojām nav pieejami drošs dzeramais ūdens un piemērota kanalizācijas un asenizācijas sistēma. *EECCA* un *SEE* ūdens apgādes un kanalizācijas un asenizācijas pakalpojumu kvalitāte ir turpinājusi pasliktināties pēdējo 15 gadu laikā, un tas galvenokārt skar lauku iedzīvotājus.

Viena trešdaļa Eiropas iedzīvotāju dzīvo valstīs, kur ūdens resursi atrodas zem ievērojama spiediena. Lieli noplūdes apjomi ūdens sadales sistēmās, apūdeņošanas sistēmu slikta pārvaldība un uzturēšana, kā arī neilgtspējīgi audzēšanas modeļi saasina sausuma un ūdens trūkuma ietekmi.

Upju sateces, kuras ietekmējuši plūdi (1998.–2005. gads)

Avots: Ceturtā novērtējuma karte 2.3.1.

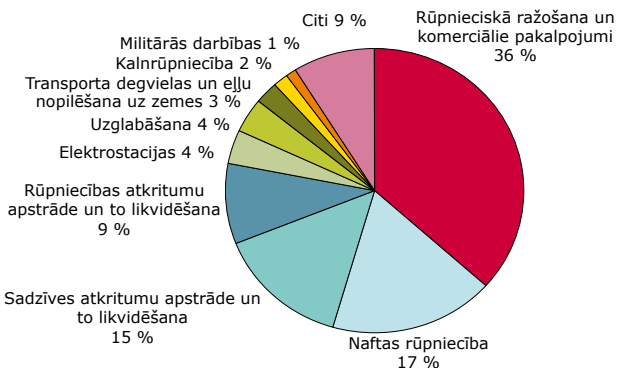
Vide un veselība: augsne

Kopš Kijevas konferences ir panākti rezultāti gan politikas attīstībā, gan saistībā ar informācijas pieejamību. Tomēr vēl joprojām ir pārāgri atzīmēt jebkādus nozīmīgus uzlabojumus augsnes resursu statusā.

Ņemot vērā pašreiz pastāvošo risku sarežģītību, it īpaši saistībā ar klimata pārmaiņām, ir vajadzīga jauna pieeja, lai uzlabotu nepieciešamās informācijas ieguves mehānismus augsnes problēmu risināšanai.

Labāko prakšu apmaiņa starp valstīm un reģioniem ar līdzīgiem augsnes apstākļiem varētu samazināt korektīvo metožu izmaksas saistība ar vairākiem augsnes apdraudējumiem, kā arī nodrošināt svarīgu pamatu sadarbībai.

Pārskats par ekonomiskajām darbībām, kas rada augsnes piesārņojumu dažās WCE un SEE valstīs (% no izmeklētajām vietām)

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 2.4.2.

Vide un veselība: bīstamās ķīmikālijas

Ķīmiskā rūpniecība ir attīstījusies visa pasaulē. Eiropas Savienībā toksisko ķīmisko vielu ražošanas apjoms ir palielinājies gandrīz tikpat strauji kā kopējais ķīmisko vielu ražošanas apjoms, un šie apjomi ir attīstījušies ātrāk par IKP.

Globalizācija izraisa ar vidi saistītas problēmas jaunattīstības valstīs, kā arī atkārtotu bīstamo vielu importu, kura pamatā ir pārrobežu piesārņojums un saindēti produkti.

Nesen panākta vienošanās par nozīmīgām jaunām politikas jomām un tiesību aktiem, kuru pamatā ir ķīmisko vielu apsaimniekošanas jautājums gan Eiropas, gan pasaules mērogā. ES kontekstā tie ir tiesību akti par ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), kas stājās spēkā 2007. gadā. Starptautiskā līmenī 2006. gadā tika pieņemta Stratēģiskā pieeja ķīmisko vielu apsaimniekošanai starptautiskā līmenī (*SAICM*).

Turklāt tika apstiprināta pasaules līmenī saskaņota klasificēšanas un marķēšanas sistēma (*GHS*), kā arī stājās spēkā Stokholmas Konvencija par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem (*POPs*) un Roterdamas Konvencija par iepriekš norunātas piekrišanas procedūru attiecībā uz dažām bīstamām ķīmiskām vielām un pesticīdiem starptautiskajā tirdzniecībā (*PIC*).

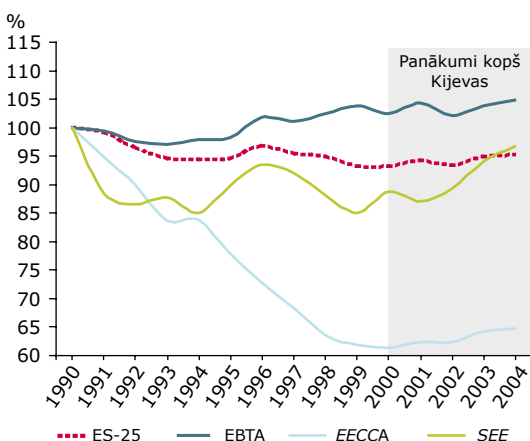
Klimata pārmaiņas

Pēdejos gados siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisiju apjoms ir palielinājies lielākajā daļā Eiropas valstu, un paredzams, ka tas turpinās palielināties arī nākotnē. Daudzas Eiropas valstis ir pieņēmušas valsts programmas, lai samazinātu emisijas, tomēr dažām valstīm būs grūti sasniegt Kioto mērķus.

Kioto protokols saskaņā ar ANO Konvenciju par klimata pārmaiņām un tā pirmais saistību piemērošanas posms ir tikai pirmais solis klimata pārmaiņu risināšanā.

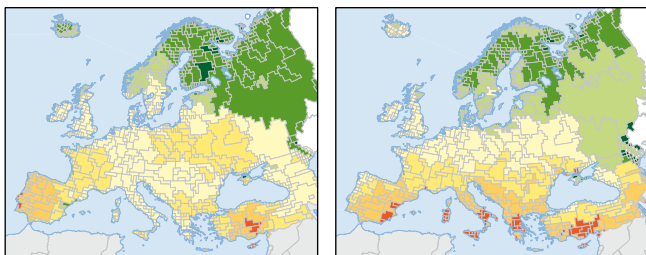
Emisiju apjoms pasaules mērogā būs jāsamazina līdz pat 50 % līdz 2050. gadam, lai ierobežotu temperatūras paaugstināšanos līdz maksimāli 2 °C, salīdzinot ar rādītājiem pirms rūpniecības uzplaukuma; šis ES ierosinātais mērķis ir nepieciešams, lai turpmāk izvairītos no nevēlamas klimata pārmaiņu ietekmes.

Kopējā siltumnīcefekta izraisošo gāzu situācija

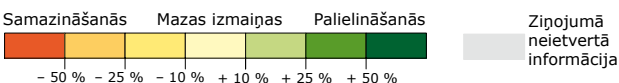

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 3.4.

Paredzētās izmaiņas gada noplūdēm Eiropas upēs 2070. gadiem salīdzinājumā ar 2000. gadu

Pamatojoties uz divu atšķirīgu klimata modeļu datiem:
ECHAM4 (kreisajā pusē) un *HadCM3* (labajā pusē)

Avots: Ceturtā novērtējuma karte 3.3.

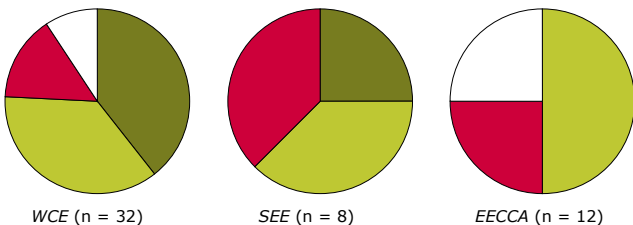
Klimata pārmaiņas zināmā mērā neizbēgami ietekmēs lielāko daļu ekonomikas nozaru un dabas resursu pat, ja tiks piemērotas nopietnas seku mazināšanas programmas. Tādēļ ir steidzami jāpielāgojas šai ietekmei, attīstot un īstenojot politikas jomas, kā arī atbilstošus pasākumus visās sabiedrības grupās.

Bioloģiskā daudzveidība

Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu samazināšanās turpina radīt lielākās bažas Eiropas reģionā. Turklāt agresīvu svešzemju sugu skaits reģionā turpina palielināties.

Kijevas rezolūcijas nozīmīgākais mērķis apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos reģionā līdz 2010. gadam netiks sasniegts, nepieliekot ievērojamas papildu pūles un neizmantojot resursus. Tomēr saziņas, izglītojošas un sabiedrību informējošas programmas tiek īstenotas saskaņā ar Kijevas rezolūciju.

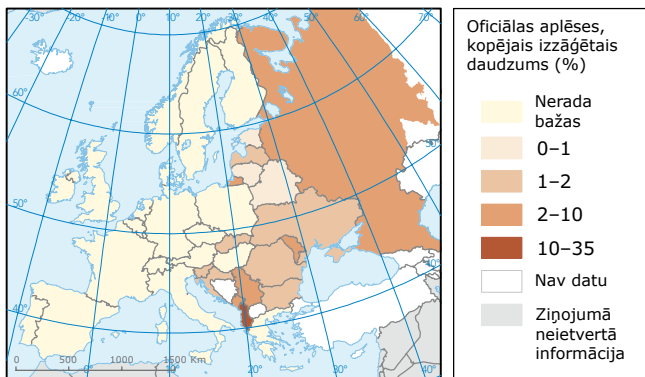
Sasniegumi, izstrādājot valstu stratēģijas par agresīvām sugām

- Valsts stratēģija par agresīvām sugām ir izstrādāta vai pašreiz norit darbs pie šādas stratēģijas izstrādes
- Agresīvas svešzemju sugas ir skaidri apzinātas valsts bioloģiskās daudzveidības stratēģijā/rīcības plānā, kas iesniegts Konvencijai par bioloģisko daudzveidību
- Rīcība saistībā ar agresīvām svešzemju sugām, kas nav minēta valsts līmenī
- Nav informācijas

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 4.12.

Nelegālas mežistrādes apjomi noteiktās valstīs (2000.–2004. gads)

Avots: Ceturktā novērtējuma karte 4.5.

Ir panākti ievērojami sasniegumi, radot ekoloģiskos saziņas tīklus: Eiropas ekoloģiskais tīkls un *Natura 2000* tīkls attīstās, bet vēl joprojām ir nepietiekama informācija par to saglabāšanas statusu.

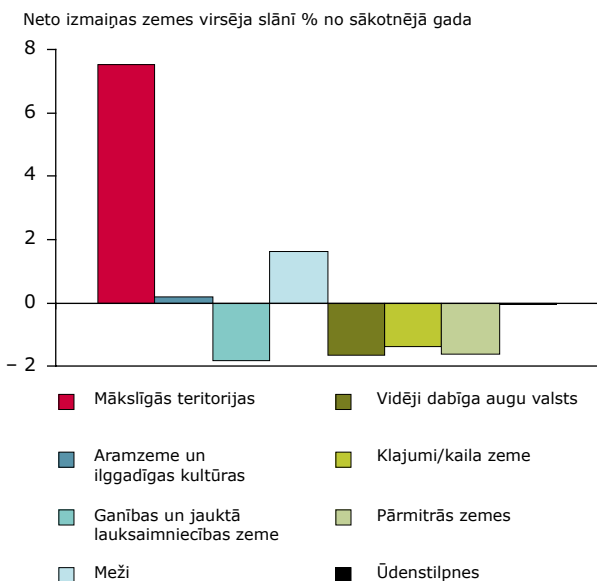
Vides problēmu apzināšana aizvien plašāk integrējas mežkopības un lauksaimniecības nozarēs. Tomēr lauksaimniecība vēl joprojām izdara ievērojamu spiedienu uz bioloģisko daudzveidību. Īpašais politiskais mērķis noteikt visas lauksaimniecības zemes teritorijas ar „augstu dabas vērtību” līdz 2006. gadam nav sasniegts.

Jūras un piekrastes vide

Eitrofikācija vēl joprojām ir problēma visās slēgtās jūrās un mierīgos jūras ūdeņos Eiropas reģionā. Izklīdēto barojošo avotu, jo īpaši no lauksaimniecības, samazināšana joprojām ir lielākā problēma un tās risināšanai nepieciešama plašāka rīcība.

Pārzveja vēl joprojām ir plaši izplatīta Eiropas jūrās. Nepieciešams uzlabot politikas jomas un stingrāk piemērot tiesību aktus, lai panāktu zivju resursu atjaunošanos, jo īpaši, lai apturētu nelegālo zveju, bet arī lai samazinātu zivsaimniecības ietekmi uz visu jūras ekosistēmu.

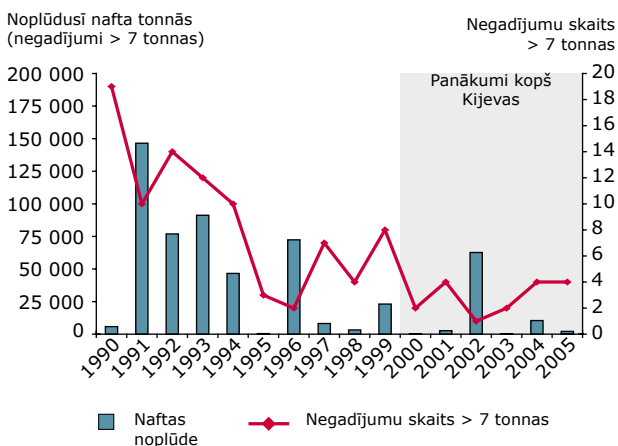
Zemes virsējā slāņa izmaiņas 10 km teritorijā no krasta 17 no 22 ES dalībvalstīm, kas atrodas pie krasta līnijas (1990.–2000. gads)

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 5.11.

Negadījuma rakstura naftas noplūdes no tankkuģiem Eiropas jūrās

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 5.8.

Klimata pārmaiņas visticamāk ietekmēs jūras un krastus, tostarp arī jūras organismus. Pielāgošanās politikā jāiekļauj pasākumi, lai samazinātu citus ar klimatu nesaistītus spiedienus, lai palielinātu jūras ekosistēmu un piekrastes zonu spēju pretoties klimata pārmaiņām.

Darbības saskaņā ar reģionālajām jūru konvencijām un ES politikas jomām ir uzlabojušas ūdens kvalitāti rietumu jūrās, piemēram, attiecībā uz dažām bīstamām vielām. Politikas jomas, kas paredzētas, lai uzlabotu Eiropas jūru un piekrastu vidi, kura ir vispārēji sliktā stāvoklī, jāpamato uz ekosistēmu pieeju.

Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana

Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas jēdziens kopš Kijevas konferences ieņem nozīmīgāku vietu politikas darba kārtībā. Tomēr konkrēti rezultāti ir tikai nedaudzi, turklāt, lai novērtētu ilgtspējīga patēriņa un ražošanas ietekmi uz vidi, ir jāpiemēro atbilstošas stratēģijas un īstenošanas līdzekļi.

Pēdējo gadu laikā resursu izmantošanas līmenis uz katru iedzīvotāju ir saglabājies stabils visos reģionos, un ir panākta zināma nodalīšana starp resursu izmantošanu un ekonomisko izaugsmi. Resursu izmantošanas efektivitāte ir atšķirīga katrā valstī, un ES-15 tā ir augstāka par ES-10 un *SEE* valstīs sastopamo, kā arī gandrīz 20 reizes augstāka nekā *EECCA* valstīs.

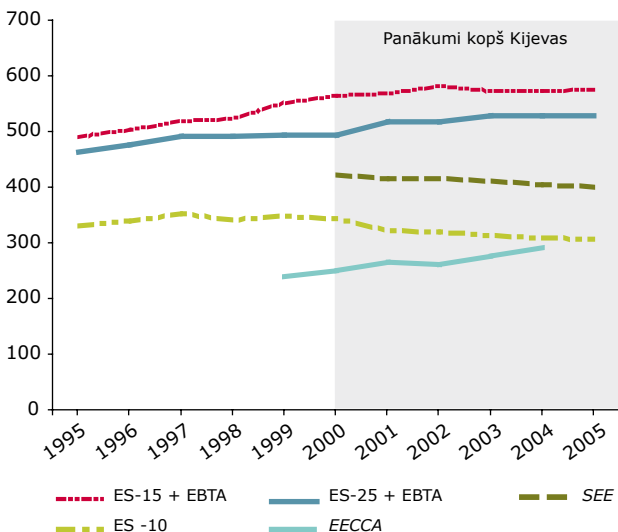
Patēriņa modeļi strauji mainās, un tos ietekmē sociāli ekonomiskās izmaiņas. Patēriņa kategorijas, kas rada vislielāko ietekmi uz vidi visa dzīves cikla laikā, ir pārtika un dzērieni, privātais transports un ēkas. Eiropas Savienībā tūrisms un lidojumi attīstās kā galvenie ietekmētāji nākotnē.

Eiropas reģions rada tik daudz atkritumu kā vel nekad. Atkritumu izgāztuves, kas ir videi pats kaitīgākākais risinājums, ir vel joprojām visvairāk izmantotā atkritumu apsaimniekošanas metode visā Eiropas reģionā. ES dalībvalstis it panākušas atkritumu izgāztuvēs nonākošo sadzīves atkritumu apjoma samazināšanos.

Daudzas *EECCA* un *SEE* valstis ir izstrādājušas atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas un tiesību aktus, taču tos vēl ir efektīvi jāīsteno.

Savāktie sadzīves atkritumi

Kg/uz vienu iedzīvotāju

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 6.20.

Pienācīga atkritumu savākšana un izgāšana izgāztuvēs vēl joprojām ir problēma. Dažās EECCA valstīs vēl lielāka problēma ir panākt vides drošību attiecībā pret bīstamiem atkritumiem, mantotiem no iepriekšējiem laika periodiem, kā arī nodrošināt šo atkritumu savākšanu.

Nozares: lauksaimniecība

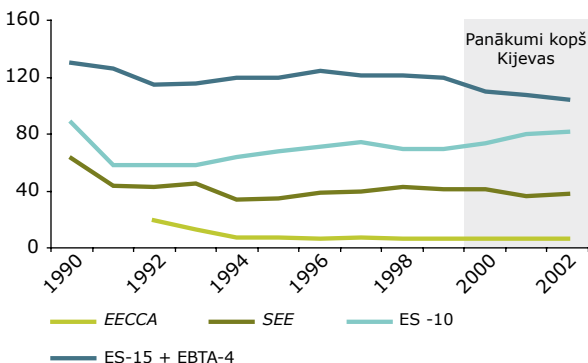
Mūsdienīga intensīva lauksaimniecība bieži atstāj negatīvu ietekmi, izmantojot un piesārņojot gaisu, ūdeni un augsni. Taču zemkopība vēl joprojām ir pozitīvi nozīmīga Eiropas ainavu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Apūdeņotas zemes teritorijas ES-15 dienvidos un *SEE* valstīs ir paplašinājušās, liecinot par nepārtrauktu lauksaimniecības intensificēšanos. Apūdeņošana ir bieži izraisījusi ūdens resursu samazināšanos un kvalitātes pasliktināšanos, kā arī sāļu uzkrāšanos augsnē un augsnes degradāciju, jo īpaši *EECCA* dienvidos un austrumos.

Lielākajai daļai *SEE* un *EECCA* valstu būs nepieciešams ilgstošs starptautiskais atbalsts, lai panāktu labāku vides pārvaldību lauksaimniecības nozarē.

Mēslojuma apjoms uz vienu lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektāru

Vidējais mēslojuma patēriņš (kg/ha)

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 7.1.1.

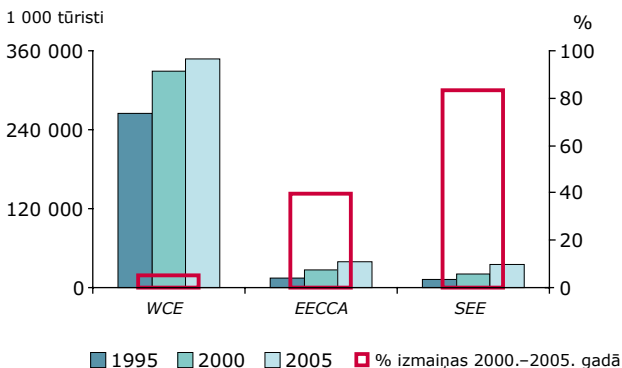
Nozares: tūrisms

Starptautisko tūristu skaits Eiropas reģionā turpina pieaugt. Tūrisms ir viens no galvenajiem virzītājspēkiem lielākam pieprasījumam pēc tādiem transporta veidiem kā privātās automašīnas un, vēl būtiskāk, gaisa transports, kas videi nodara vislielāko kaitējumu.

Piekrastes, salas un kalni joprojām ir īpaši jutīgi attiecībā pret tūrisma attīstību. Degradācija, kas dažreiz ir neatgriezeniska, jau ir novērojama dažos iecienītos masu tūrisma galamērķos.

Paredzams, ka tūrisma ietekme pieaugs, un to radīs iedzīvotāju mantiskā stāvokļa uzlabošanās, dzīvesveids un demogrāfiskās izmaiņas. Tūristu uzvedība joprojām ir noteicošais faktors šīs nozares ilgtspējas nodrošināšanā.

Starptautiskie tūristi un procentuālās izmaiņas

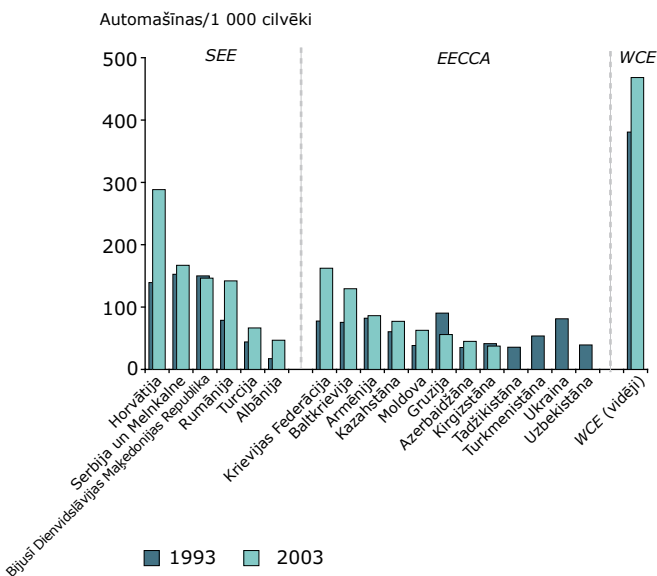
Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 7.4.2.

Nozares: transports

Enerģijas patēriņš un siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisiju apjoms no transporta *SEE* un *WCE* valstīs strauji pieaug, tāpat arī transporta apjomi kopumā. Transporta nozares enerģijas patēriņš un tā rezultātā radītās CO₂ emisiju apjoms uz vienu iedzīvotāju *WCE* joprojām ir divas līdz četras reizes augstāks nekā *SEE* un *EECCA* valstīs.

Pilsētas transporta sistēmas konkurētspējīgs uzlabojums ir veids, kā risināt satiksmes sastrēgumu un gaisa kvalitātes problēmu un pastiprināt transporta drošību. Lai sabiedriskais transports būtu konkurētspējīgs, pilsētu plānošana un to attīstība jāveic, paturot prātā jautājumu par sabiedrisko transportu.

Automašīnu īpašnieki Eiropā

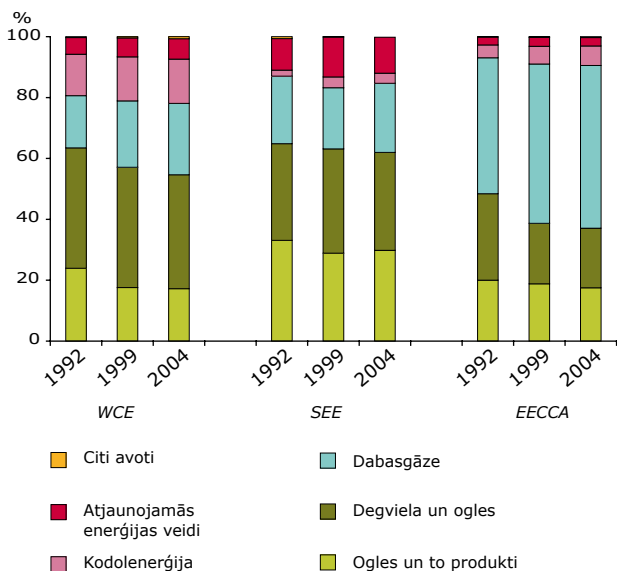
Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 7.2.5.

Nozares: enerģētika

Enerģijas patēriņš un tā radītais siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisiju apjoms Eiropas reģionā ir palielinājies kopš Kijevas konferences, neskatoties uz energoefektivitātes uzlabojumiem un plašāku atjaunojamās enerģijas veidu izmantošanu dažos reģionos. Tiek paredzēts, ka šāda attīstība turpināsies, ja vien netiks īstenoti papildu politiski risinājumi un pasākumi.

Enerģētikas tirgi trīs Eiropas apakšreģionos ir cieši saistīti. Ievērojama dabasgāzes un naftas importa daļa *WCE* un *SEE* nāk no *EECCA*, un ir paredzēts, ka šī daļa ievērojami palielināsies līdz 2030. gadam.

Naftas avota kopējais enerģijas patēriņš

Avots: Ceturtā novērtējuma attēls 7.3.3.

Eiropas vides būtiskākie notikumi

 1991	Pirmā ministru konference Dobris <p>Tika parakstītas: Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā (<i>EIA</i> Konvencija); Konvencijas par robežšķērsojošo gaisa piesārņojumu lielos attālumos (<i>CLRTAP</i>) Protokols par gaistošiem organiskiem savienojumiem</p> <p>Stājās spēkā: <i>CLRTAP</i> Protokols par NO_x</p>
1992	Tika parakstītas: Konvencija par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu (<i>TWC</i>); Konvencija par rūpniecisko avāriju pārrobežu iedarbību (<i>CTEIA</i>)
 1993	Otrā ministru konference Lucernā
1994	Tika parakstīts: <i>CLRTAP</i> Protokols par sēra emisijas samazināšanu
 1995	Trešā ministru konference Sofijā
1996	Stājās spēkā: Konvencija par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu (<i>TWC</i>)
1997	Stājās spēkā: Konvencija par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā (<i>EIA</i> Konvencija); <i>CLRTAP</i> Protokols par gaistošiem organiskiem savienojumiem
 1998	Ceturtnā ministru konference Orhūsā <p>Tika parakstītas: Orhūsas Konvencija (<i>AC</i>); <i>CLRTAP</i> Protokols par noturīgiem organiskajiem piesārņotajiem; <i>CLRTAP</i> Protokols par smagajiem metāliem</p> <p>Stājās spēkā: <i>CLRTAP</i> Protokols par sēra emisijas samazināšanu</p>
1999	Tika parakstīts: <i>TWC</i> Protokols par ūdeni un veselību; <i>CLRTAP</i> Protokols par piezemes ozonu
2000	Stājās spēkā: Konvencija par rūpniecisko avāriju pārrobežu iedarbību (<i>CTEIA</i>)

2001

Stājās spēkā: Orhūsas Konvencija (AC)

2002

2003

Piektā ministru konference Kijevā

EECCA stratēģijas pieņemšana
Kijevas rezolūcija par bioloģisko daudzveidību
Parakstīts, bet nav stājies spēkā (statuss: 2007. gada jūnijs):

AC Protokols par piesārņojošo vielu un izmešu pārnesei reģistru; TWC Protokols par civiltiesisko atbildību; EIA Protokols par SEA

Tika parakstīta: Konvencija par Karpatu vides aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību (Karpatu konvencija)

Stājās spēkā: *CLRTAP* Protokols par noturīgiem organiskajiem piesārņotajiem; *CLRTAP* Protokols par smagajiem metāliem

---

2004

2005

Stājās spēkā: *TWC* Protokols par ūdeni un veselību; *CLRTAP* Protokols par piezemes ozonu

---

2006

Stājās spēkā: Karpatu konvencija

2007

Sestā ministru konference Belgradā

2008

2009

2010

2011

Septītā ministru konference Astanā

„Vide Eiropai” dalībvalstis

Albānija	Latvija
Amerikas Savienotās Valstis	Lietuva
Andora	Lihtenšteina
Apvienotā Karaliste	Luksemburga
Armēnija	Malta
Austrija	Melnkalne
Azerbaidžāna	Moldovas Republika
Baltkrievija	Monako
Beļģija	Nīderlande
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	Norvēģija
Bosnija un Hercegovina	Polija
Bulgārija	Portugāle
Čehijas Republika	Rumānija
Dānija	Sanmarīno
Francija	Serbija
Grieķija	Slovākija
Gruzija	Slovēnija
Horvātija	Somija
Igaunija	Spānija
Īrija	Šveice
Islande	Tadžikistāna
Itālija	Turcija
Izraēla	Turkmenistāna
Kanāda	Ukraina
Kazahstāna	Ungārija
Kipra	Uzbekistāna
Kirgizstāna	Vācija
Krievijas Federācija	Zviedrija

Eiropas vide
Dobris novērtējums

Sofija, 1995. gads

Eiropas vide
Otrais novērtējums

Orhūsa, 1998. gads

Eiropas vide
Trešais novērtējums

Kijeva, 2003. gads

Eiropas vide
Ceturtais novērtējums

Belgrada, 2007. gads

Turpmācai informācijai un lai lejupielādētu šos ziņojumus,
lūdzu apmeklējiet: www.eea.europa.eu/pan-european

Eiropas Vides aģentūra
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenhāgena K, Dānija

Tālrunis: +45 33 36 71 00
Fakss: +45 33 36 71 99

Tīmekļa vietne: eea.europa.eu
Jautājumi: eea.europa.eu/enquiries

